

Munkaerő-piaci folyamatok, 2012

Tartalom

1 Foglalkoztatási helyzetkép

- 1 A foglalkoztatottság a Munkaerő-felmérés adatai alapján
- 2 A legalább 5 fős vállalkozások és a költségvetési intézmények létszám-alkulása
- 3 Tendenciák a létszám változásában a kétféle számbavételi módszer szerint
- 3 Külföldön dolgozók a Munkaerő-felmérésben
- 4 Üres álláshelyek
- 4 Munkanélküliség, munkaerő-piaci tartalék és inaktivitás a MEF adatai alapján
- 5 Nyilvántartott álláskereső, munkaerő-piaci eszközök
- 6 Keresetalakulás
- 6 Keresetet alakító központi intézkedések
- 6 Bruttó, nettó kereset és a hazavitt összeget alakító tényezők
- 7 Munkaerőköltség

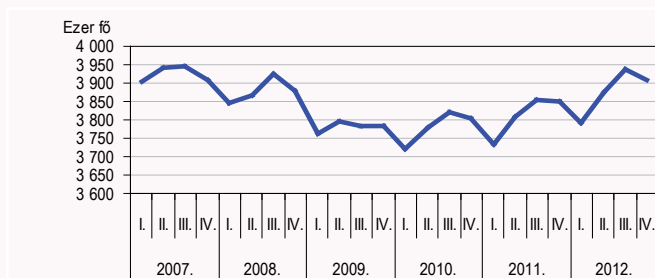
1. Foglalkoztatási helyzetkép

1.1. A foglalkoztatottság a Munkaerő-felmérés adatai alapján

A lakossági megkérdezésen alapuló, az uniós statisztikai előírásoknak megfelelően végrehajtott Munkaerő-felmérés (MEF) szerinti foglalkoztatottak száma 2012-ben éves átlagban 3878 ezer fő volt, 66 ezerrel több, mint egy évvel korábban. A 15–64 évesekre számított foglalkoztatási ráta 57,2%, ezen belül a férfiaké 62,5%, a nőké 52,1% volt. Az éven belül a foglalkoztatottak létszámváltozását a szokásos szezonális jelleg jellemezte. A létszámváltozás trendje 2010 óta növekvő irányú. A 2012. IV. negyedévére a foglalkoztatás a válság előtti szintre emelkedett.

1. ábra

A foglalkoztatottak létszámának negyedévenkénti alakulása*

* 15–74 évesek.

Forrás: Munkaerő-felmérés.

Az uniós átlagtól való lemaradásunk is némileg mérséklődött. A legutolsók rendelkezésre álló – a 2012. III. negyedévi – adatok szerint, növekvő hazai és szinten maradó uniós foglalkoztatás mellett a magyar foglalkoztatási ráta a korábbi éveket jellemzőnél kisebb mértékben tért el az uniós átlagtól, miközben a munkanélküliség szintje nagyjából megfelelt az uniós átlagnak.

1. tábla

A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája és a munkanélküliségi ráta* az Európai Unió tagországaiban, 2012. III. negyedév

Ország	15–64 évesek foglalkoztatási rátája			Munkanélküliségi ráta, %	
	férfiak	nők	együtt		
	%			változás, 2012. III.–2011. III. (százalékpont)	
Ausztria	79,2	68,0	73,6	0,6	4,3
Belgium	67,0	57,3	62,1	0,4	7,7
Ciprus	71,0	58,9	64,6	-2,5	12,1
Csehország	75,3	58,6	67,1	1,0	7,0
Dánia	75,3	70,4	72,8	-1,0	7,4
Egyesült Királyság	75,7	65,2	70,5	1,0	8,0
Észtország	71,8	64,7	68,1	0,9	9,7
Finnország	71,9	69,4	70,7	0,4	7,1
Franciaország	68,6	60,3	64,4	0,1	9,7
Görögország	60,4	41,5	51,0	-4,4	24,8
Hollandia	79,9	70,7	75,3	0,2	5,1
Írország	63,2	55,0	59,0	0,2	15,0
Lengyelország	67,1	53,4	60,2	0,0	9,9
Lettország	66,7	62,6	64,5	2,8	13,5
Litvánia	63,7	62,9	63,3	2,5	12,3
Luxemburg	72,7	60,2	66,6	1,6	5,7
Magyarország	63,6	53,0	58,2	1,8	10,4
Málta	74,7	44,0	59,6	1,5	6,6
Németország	78,1	68,1	73,2	0,4	5,4
Olaszország	67,0	46,9	56,9	0,0	9,8
Portugália	65,0	59,0	62,0	-2,5	16,0
Spanyolország	60,5	50,6	55,6	-2,3	25,0
Svédország	77,5	73,5	75,6	0,2	7,2
Szlovákia	67,2	52,9	60,1	0,2	13,7
Szlovénia	68,1	60,4	64,3	-0,8	9,2
EU-25	70,6	59,2	64,9	0,0	10,3
Bulgária	63,1	58,0	60,6	0,7	11,5
Románia	67,8	53,8	60,8	1,7	6,8
EU-27	70,4	58,9	64,6	0,0	10,2

* A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat.

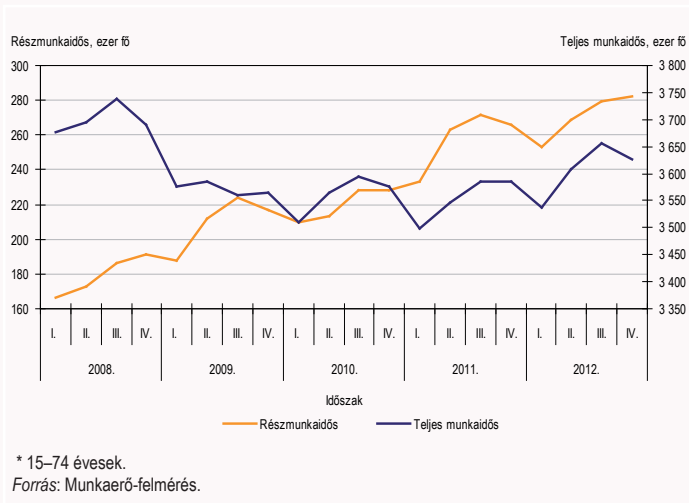
Az egyéni vállalkozók, illetve a segítő családtagjaik száma 2012-ben 5,6%-kal 305,1 ezerre csökkent, szövetkezet, illetve társas vállalkozás tagjaként dolgoztak további 148,1 ezren, míg a foglalkoztatottak döntő többsége alkalmazott volt. Szervezeti méret szempontjából az alkalmazotti létszám növekedését az utóbbi években a kétpólusúság jellemezte, egyrészt a legkisebb, maximum 4 főt foglalkoztató, másfelől a 300 fős és nagyobb méretűekre koncentrált, míg a kis- és középvállalkozások foglalkoztatási súlya mérséklődött.

A foglalkoztatottak száma a közfoglalkoztatottak nélkül 2012-ben 27,7 ezerrel, ezen belül a részmunkaidőben foglalkoztatottaké 20,4 ezerrel

nőtt. A közfoglalkoztatás viszont 2012-ben a korábbi évekre jellemzőnél nagyobb arányban teljes munkaidős foglalkoztatást jelentett, így összességében a teljes és a részmunkaidős foglalkoztatottak arányában 2012-ben nem történt érdemi elmozdulás.

2. ábra

A teljes és részmunkaidős foglalkoztatottak létszámának negyedévenkénti alakulása*

A 2012. évi kedvező foglalkoztatási mutatókban jelentős szerepet játszott a közfoglalkoztatás is, amely a növekedés több mint felét magyarázza. A közfoglalkoztatás jelentős részben a rossz munkaerő-piaci paraméterű, tartósan munkanélküliek köréből von be foglalkoztatottakat a munkaerő-piacra. A közfoglalkoztatás kiterjesztésével magyarázható, hogy az alacsony iskolai végzettségűek létszámának foglalkoztatottakon belüli csökkenése lelassult. A két szélső végzettségi csoport (legfeljebb alapfok, illetve egyetem) foglalkoztatási rátáját jellemző különbség azonban továbbra is jelentős.

2. tábla

A 20–64 évesek foglalkoztatási rátája iskolai végzettség szerint, 2012

Iskolai végzettség	Férfiak	Nők	Együtt	változás 2012– 2011 (százalék- pont)
	%			
8 általánosnál kevesebb	21,2	9,0	13,9	1,5
8 általános	47,8	32,9	39,3	1,0
Szakiskola, szakmunkásképző	70,0	57,3	65,4	1,2
Középiskola szakképesítés nélkül	48,2	47,1	47,5	1,7
Középiskola szakmai végzettséggel	75,2	65,4	70,0	1,7
Főiskola	83,7	73,6	77,4	0,5
Egyetem	87,0	74,7	80,8	-0,1
Összesen	68,1	56,4	62,1	1,4

Forrás: Munkaerő-felmérés.

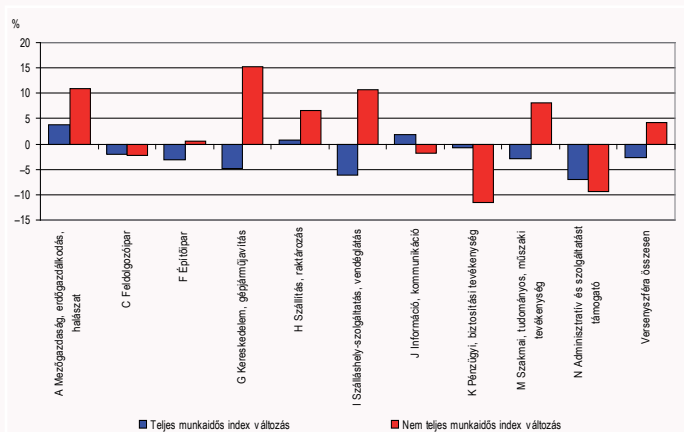
1.2. A legalább 5 fős vállalkozások és a költségvetési intézmények létszámalakulása

2012-ben a versenyszféra legalább 5 fős vállalkozásainál 1817,2 ezren álltak alkalmazásban, ami az előző évi létszám 98,2%-ának felelt meg. A költségvetési szféra közfoglalkoztatottakkal együtt 751,3 ezer főt, anélkül 660,6 ezer főt foglalkoztatott. Ez utóbbi 2,3%-os létszámcsökkenést jelentett. A nonprofit szféra 106,0 ezer főt alkalmazott, ami lényegében azonos az előző évvel. Az intézményi statisztika – havi gyakorisággal megfigyelt – szervezeti körében így 2012-ben 2674,4 ezren dolgoztak legalább havi 60 órában (ami a létszámba történő beszámítás feltétele), 0,6%-kal, 17,1 ezerrel kevesebben, mint az előző évben, annak ellenére, hogy a költségvetési szférában a közfoglalkoztatás keretében dolgozók átlagos létszáma mintegy másfélszeresére emelkedett.

A 609 ezres létszámával a legnagyobb foglalkoztatónak számító feldolgozóipar létszáma 1,9%-kal, a 332 ezer fős kereskedelem és gépjárműjavításé ugyancsak 1,9%-kal maradt el az előző évitől, ráadásul a kereskedelemben az év folyamán erőteljes átrendeződés is végbe ment a teljes munkaidős foglalkoztatásból a nem teljes munkaidős irányába. Az építőipar továbbra is létszámleadó maradt, hasonlóan a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás nemzetgazdasági ágához. Az összességében létszámleadó feldolgozóiparon belül a 72 ezer főt foglalkoztató járműgyártás 3,4%-kal több embernek adott munkát az előző évinél.

3. ábra

A teljes és nem teljes munkaidősben foglalkoztatottak létszámának az előző évihez viszonyított változása a versenyszféra nagyobb foglalkoztatási súlyú* ágában, 2012

* Legalább 50 ezer főt foglalkoztató nemzetgazdasági ágak.
Forrás: Havi munkaügyi jelentés.

A három nagy költségvetési terület közül – közfoglalkoztatottak nélkül – a humán- egészségügy, szociális ellátásban dolgozók létszáma 2,7%-kal, az oktatásban dolgozóké 3,0%-kal csökkent, míg a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban – döntően a védelmi tevékenységre koncentrálódóan – némileg nőtt.

A közfoglalkoztatásnak 2012-ben minden korábbinál nagyobb szerep jutott, a költségvetési szférában ilyen formában foglalkoztatottak átlagos

létszáma – az év eleji havi néhány tízezerről 100 ezer fölé növe – 90,8 ezer volt. Ez mintegy másfélszerese az előző évinek, és meghaladta az utóbbi években kiugrónak számító 2010. évi szintet is. Nem teljesen függetlenül a közfoglalkoztatásra vonatkozó speciális bérminimumszabálytól, 2012-ben a közfoglalkoztatottak döntő többsége (közel 80%-a) teljes munkaidőben dolgozott.

1.3. Tendenciák a létszám változásában a kétféle számbavételi módszer szerint

2012-ben a Munkaerő-felmérés adatai szerinti foglalkoztatottak létszáma éves átlagban 66 ezer fővel haladta meg az előző évit. A 4 fő feletti létszámú gazdálkodó szervezetekre és a költségvetési intézményekre kiterjedő, a statisztikai állományi létszám alakulását is mérő havi kereseti statisztika adatai szerint e körben mintegy 20 ezres létszámcsökkenés következett be, annak ellenére, hogy a költségvetési szférában a közfoglalkoztatotti létszám több mint 30 ezerrel meghaladta az előző évit. A tendenciák értelmezésénél azon túl, hogy mindkét adat reprezentatív felvételből származik, és így – akár eltérő előjelű – mintavételi hibával is számolni kell, a következőkre kell figyelemmel lenni:

- A közfoglalkoztatásba bevontak köre 2012-ben jelentősen bővült. Ezt a MEF részben az ún. recall error miatt, részben azért, mert kisebb volumenű közfoglalkoztatás a költségvetési szférán kívül is megvalósult, az intézményi statisztikánál némileg nagyobbak jelzi.
- A MEF-ben számba vett foglalkoztatottak közül 2012-ben az egy évvel korábbinál 18 ezerrel többen jelölték meg Magyarországon kívüli munkahelyet. Ez a növekmény az intézményi statisztikában értelem szerűen nem, vagy éppen csökkenésként jelentkezik. Azoknak a külföldi állampolgároknak a száma viszont, akik magyarországi munkáltatónál dolgoztak, vagyis az intézményi statisztikában is szerepelhetnek, néhány ezer fővel csökkent.
- A gyermekek utáni adókedvezmény igénybevételi lehetősége és az alacsonyabb adókulcs, párosulva a tb-jogosultság fokozottabb ellenőrzésével, némi kifehéredést eredményezett, elsősorban a kisméretű szervezeti körben. Ehhez szorosan hozzátartozik az is, hogy a válság elhúzódó következményei némi új, – de nem feltétlenül a munkaerőpiac stabil szegmensét megcélzó – pótlólagos munkaerő-piaci kínálatot eredményezett. A mikrovállalkozásoknál bekövetkezett létszámnövekedés, mely eleve csak a MEF-foglalkoztatotti létszámában tükröződik,

így az átlagosnál dinamikusabb volt. (Ennek közvetett bizonyítéka, hogy a nem támogatott módon foglalkoztatottak létszámnövekedése a 10 fő alatti szervezetek körében másfélszerese volt az ennél nagyobbakra jellemzőnek.)

1.4. Külföldön dolgozók a Munkaerő-felmérésben

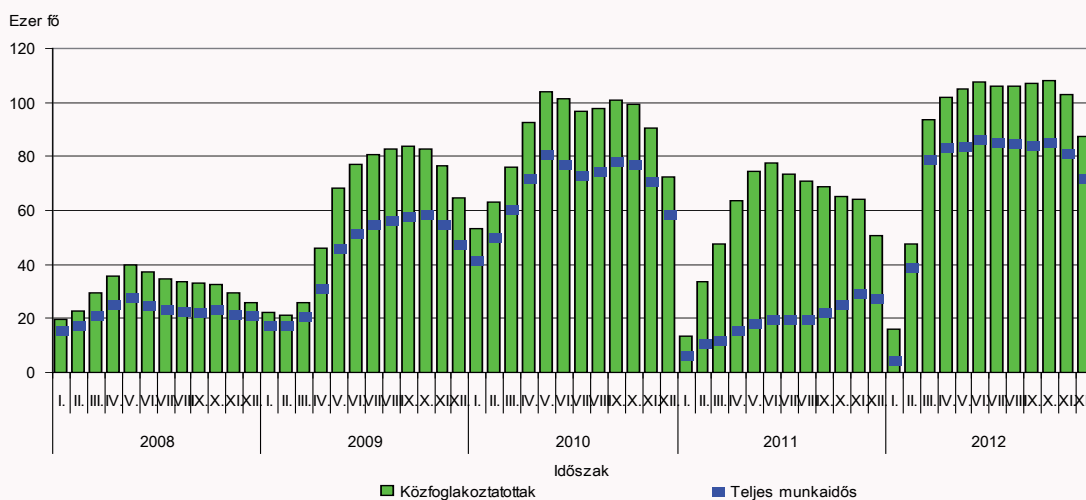
2012-ben a Munkaerő-felmérés éves átlagban 3878 ezer főnyi foglalkoztatottja közül 82,3 ezren jelölték meg a munkavégzés helyeként országhatáron túli települést. Mivel a megfigyelés egysége a magyarországi cím, illetve az ott található háztartás, a MEF a külföldön dolgozók közül azokat veszi számba, akiket a válaszolók háztartásuk tagjaként azonosítanak.

A külföldi munkahelyet megjelölők legmarkánsabb csoportját 29,3 ezer fővel az Ausztriában dolgozók jelentették, többségük a határ menti megyék valamelyikében élt, így közülük vélhetően nagy arányban voltak napi ingázók. Az egyértelmű területi mintát nem mutató 24,9 ezer Németországban dolgozók többségét – hasonlóan az Ausztriában dolgozókhoz – a szakmai középfokú végzettséggel rendelkező férfiak adták, ha nem is naponta, de rendszeres időközönként hazajárnak családjukhoz. A MEF ugyanakkor igen kisszámú – mindössze 9,2 ezer – Egyesült Királyságban dolgozót talált. Ők jellemzően olyan fiatalok, akik szüleik háztartásában kerültek összeírásra. Az Egyesült Királyságban dolgozóként összeírtak között a német nyelvterületen dolgozókra jellemzőnél lényegesen nagyobb arányban voltak jelen a nők, illetve a diplomások.

Jóllehet a külföldön dolgozó magyarok abszolút számának felmérésére a MEF nem alkalmas (nem kerülnek, kerülhetnek összeírásra a magyarországi háztartáshoz közvetlenül nem kapcsolódó személyek, illetve nem tudni azt sem, hogy a MEF átlagszámait mekkora érintett létszámot takarnak, hányan vannak azok, akik időszakosan, pl. nyári szünetben, az osztrák síszezonban, vagy a mezőgazdasági kampányidőszakban vállalnak néhány hetes, hónapos külföldi munkát), viszont alkalmas bizonyos változások jelzésére. Így az, hogy az utóbbi évben mintegy 33%-kal nőtt a szoros magyarországi kötődésüket megtartó külföldön munkát vállalók száma, jelzi, hogy a háztartások egyre rugalmasabban reagálnak a munkaerő-piaci változásra, valamint a nyitott európai munkaerő-piaci lehetőségekre. A magasabb életszínvonal elérése (vagy a korábbi megőrzése), illetve külföldi tapasztalatszerzés érdekében keresik a külföldi munkavállalási lehetőségeket is.

4. ábra

A közfoglalkoztatottak létszámának havonkénti alakulása

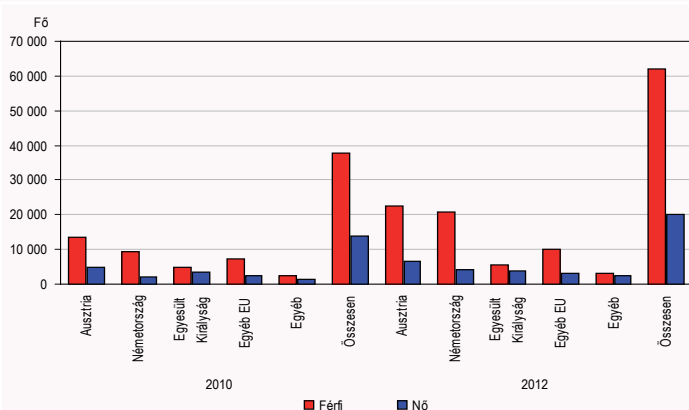

Forrás: Intézményi munkaügyi statisztika.

¹ A MEF létszámadatához tartozó mintavételi hiba + 30 ezer, de 2012-ben ehhez a mobilkészülökös adatgyűjtés bevezetése miatt a korábbinál nagyobb, nem számszerűsített nem mintavételi hiba társult. (A laptoppal első alkalommal összeírt háztartás hasonlóan viselkedik, mint az első hullámos háztartás, függetlenül attól, hogy hányadik kikérdezésen vesz részt.) Az intézményi munkaügyi statisztika mintavételi aránya csak az 50 fő feletti körben 100%. A teljeskörűsítés kerete a regiszter és a szervezeti létszám átlaga alapján minden évben decemberről januárra módosul, és az éven belül nem változik. 2012-ben a hivatkozott átlagléttszámok érdemben alacsonyabbak voltak a 2011. évinél, a szervezeti méret folyamatos csökkenése azonban csak év/év viszonylatban kerül figyelembevételre.

Külföldön dolgozók száma nem és célszám szerint

5. ábra

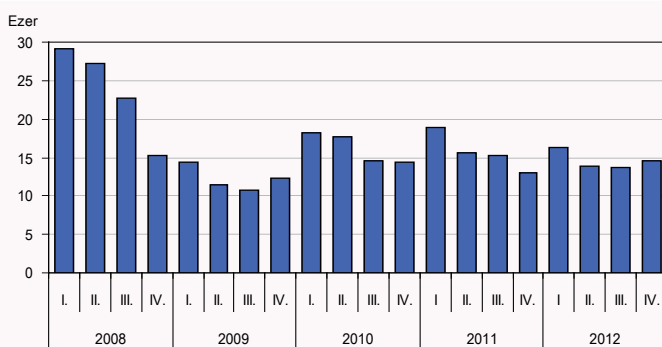
Forrás: Munkaerő-felmérés.

1.5. Üres álláshelyek

Az uniós tagországokban 2007 óta egységesen és kötelezően gyűjtött konjunktúrainformáció a gazdálkodó szervezeteknél betöltésre váró (üres) álláshelyek száma, illetve ennek az összes álláshelyhez viszonyított aránya. A versenyszférában az eddig megfigyelt időszakban a magyarországi üres álláshelyek száma 2009-ben volt a legalacsonyabb. A 2010–2011. éveket némi pozitív irányú változás jellemezte, 2012 I–IV. negyedévében viszont a vállalkozások által jelentett üres álláshelyek száma elmaradt az előző évitől, jóllehet a IV. negyedévben már némi emelkedés következett be. Nőtt a betöltésre váró üres álláshelyek száma többek között a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat, a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, a vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződéscsökkentés, az építőipar, a szállítás, raktározás, a pénzügyi, biztosítási tevékenység, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, valamint a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén. A vállalkozásoknál betöltésre váró 14,5 ezer üres álláshely 0,8%-a volt az összes hazai álláshelyekének.

6. ábra

Az üres álláshelyek száma a vállalkozásoknál negyedévente

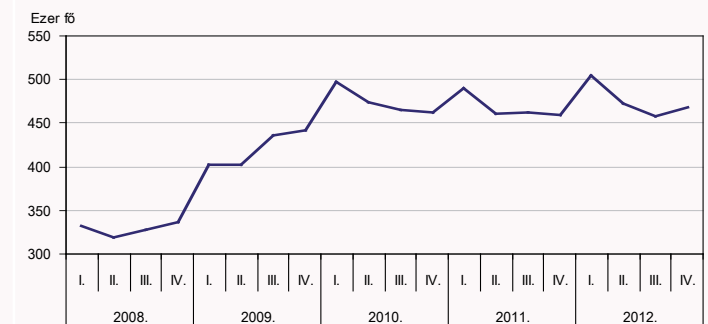
1.6. Munkanélküliség, munkaerő-piaci tartalék és inaktivitás a MEF adatai alapján

2012-ben éves átlagban 475,6 ezren voltak azok, akik a munkanélküliség hármaskritériuma szerint (nem dolgozott, keresett munkát, rendelkezésre állt) a MEF-ben munkanélkülinek minősültek. A munkanélküliek előző évihez viszonyított létszámnövekedése az adathoz tartozó mintavételi hiba határán belül maradt. Miközben munkaerő-keresleti oldalról érdemi forrást a közfoglalkoztatás biztosított – a 2012. évi adatok szerint minden második

közfoglalkoztatott egy évvel korábban munkanélküli volt –, a kínálati oldalt a munkaerő-piaci kilépési lehetőségek szűkülése (emelkedő nyugdíjkorhatár, a rokkantnyugdíjazás felülvizsgálata, illetve szabályainak szigorítása), valamint az elért életszínvonal megtartása érdekében az addig nem dolgozó további háztartástagok munkavállalási szándéka folyamatosan bővítette.

7. ábra

A munkanélküliek létszámának alakulása negyedévente

Forrás: Munkaerő-felmérés.

Az idősebb generációk „feltorlódása” (a nyugdíjkorhatár folyamatos emelésének következtében) rontja a fiatalok munkavállalási esélyeit, a képzési kibocsátás és a munkaerő-piaci igény inkonzisztenciája pedig egyre több fiatalot kényszerít kompromisszumok megkötésére, s részben emiatt a képzés befejezése és a munkába lépés közötti átmeneti időszak folyamatosan hosszabbodik. 2009-től már minden negyedik munkanélküli a 25 év alatti korosztályból kerül ki, s 2012-ben a 15–24 éves korosztály munkanélküliségi rátája – 18,6%-os foglalkoztatási ráta mellett – 28,1%-ra nőtt. A 25–29 évesek 14%-os munkanélküliségi rátája is 3,1 százaléppal magasabb a 15–74 évesekre számított átlagosan 10,9%-os rátánál, az ennél idősebb korosztályokban a munkanélküliségi ráta a 30–39 éves férfiakra jellemző 10,0%-tól eltekintve már egy számjeggyű volt. A 60 éves és idősebb munkanélküliek száma egyelőre minimális, s a nem túl nagyszámú munkakeresési esetet is inkább a szerény összegű nyugdíj kiegészítésének igénye magyarázza. A nyugdíjazási feltételek változásával azonban nemcsak az idősebb foglalkoztatottak, de az ilyen korú munkanélküliek száma is növekvő tendenciát mutat.

3. tábla

Munkanélküliségi mutatók

Év	Munkanélküliek száma, ezer fő	Munkanélküliségi ráta, %			
		férfi	nő	együtt	ebből: ifjúsági (15–24 éves)
2007	311,9	7,1	7,6	7,4	18,0
2008	329,2	7,6	8,1	7,8	19,9
2009	420,7	10,3	9,7	10,0	26,5
2010	474,8	11,6	10,7	11,2	26,6
2011	467,9	11,0	10,9	10,9	26,1
2012	475,6	11,2	10,6	10,9	28,1

Forrás: Munkaerő-piaci tükör, 2012.

Igen nagy gond, hogy a munkanélküliség az esetek jó részében tartós állapotot jelent, ha van is kilépés, az gyakran vagy ideiglenes (pl. néhány

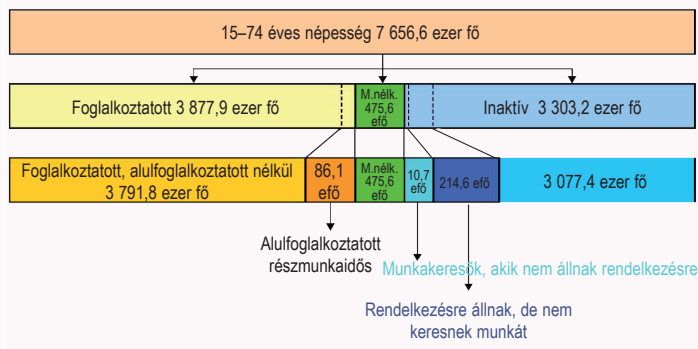
hónapig tartó közmunka), vagy ha tartós, akkor az inaktivitás irányába történik. 2012-ben a saját maguk egy évvel korábbi státusát munkanélküliként megjelölők 40%-a egy évvel később is munkanélküli, 30,7%-a inaktív volt a MEF fogalmai szerint, tehát kevesebb mint 1/3-uk tudott foglalkoztatottként visszalépni a munkaerőpiacra. Ugyanezt a nagyarányú „bent ragadást” jelzi, hogy a munkanélküliek közül fele (46,7%-a) tartós munkanélküli (legalább már egy éve állást kereső), és ennek 51,4%-a igen tartós munkanélküli (legalább 2 éve állást kereső) volt 2012-ben. A munkanélkülieknek a munkanélküliség ideje szerinti tartósan kedvezőtlen összetételén a válság okozta nagyarányú beáramlás is csak ideiglenesen változtatott.

Az önbesorolás alapján 2012-ben a 15–64 éves népességből 697,9 ezren nyilatkoztak úgy, hogy munkanélküliek, ebből 441,1 ezren az ILO hármaskritériumának is eleget tettek, míg 237,1 ezren ennek hiányában gazdaságilag nem aktívnak minősültek. Ez utóbbi kategóriából 106,5 ezren tartoztak az ún. passzív munkanélküliek közé (szeretnének dolgozni, de koruk, képzettségük, illetve képzetlenségük, vagy a helyi munkaerőpiac állapota miatt a keresést reménytelennek ítélik).

Az Eurostat részben a hármaskritériumból kiindulva, azt részlegesen feloldva definiálja a munkanélkülieken felüli munkaerő-piaci tartalék fogalmát. Azok tartoznak ide az inaktívák közül, akiknél vagy a keresés, vagy a rendelkezésre állás kritériuma nem teljesül. További tartaléknak tekinthetők az alulfoglalkoztatottak is, vagyis azok a foglalkoztatottak, akik teljes munkaidős állás hiányában kényszerülnek részmunkaidőben dolgozni. E három kategóriába összesen 311,4 ezren tartoztak 2012-ben, ez 4,5%-os (13 ezer fős) növekedést jelent 2011-hez képest, ami az alulfoglalkoztatotti kör létszámbővülésének következménye volt.

8. ábra

Potenciális munkaerő-tartalék, 2012

A 15–64 éves inaktívák száma részben demográfiai okból, részben a gazdaságilag aktív irányába történő átrendeződés következtében egy év alatt 126 ezerrel (5%-kal) csökkent. Arányait tekintve a létszámvesztés a munkanélküli-ellátásban részesülők (de a munkakeresés kritériumának meg nem felelők) egyébként sem túl jelentős csoportjában, míg számosságát tekintve az egyéb inaktívák igen vegyes csoportja mellett a nyugdíjasokéban volt a legnagyobb. Ez utóbbi mintegy 30 ezres csökkenése alig érintette a nőket, akiknél 2012-ben (még utoljára) nemcsak az 59. évüket betöltők, de már a 40 év szolgálati idővel rendelkezők is kérhették nyugdíjuk megállapítását.

4. tábla

A 15–64 éves inaktívák száma munkaerő-piaci távollétük oka szerint, 2012

Távollét oka	2012			2012/2011		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	393,8	522,7	916,5	92,9	99,5	96,6
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	4,0	265,8	269,9	106,9	95,9	96,1
Munkanélküliként ellátásban részesülő	45,1	47,2	92,3	78,2	88,1	83,0
Tanuló	390,8	379,2	770,0	97,8	96,0	96,9
Egyéb inaktív ^{a)}	138,8	210,7	349,5	90,1	90,1	90,1
15–64 éves inaktívák összesen	972,5	1 425,6	2 398,2	93,6	96,0	95,0

a) Az ápolási díjban, árvaellátásban részesülőkkel együtt.

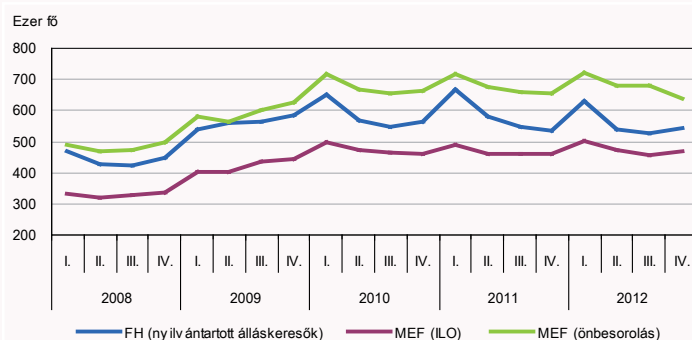
1.7. Nyilvántartott álláskereső, munkaerő-piaci eszközök

A regiszteren alapuló – s így teljes körűen számba vett – nyilvántartott álláskereső létszámának 2012. évi alakulása tükrözi a közfoglalkoztatás kiterjesztésének hatását, ami érthető, hiszen a közfoglalkoztatásban való részvétel a nyilvántartáshoz van kötve. Így az éves átlagban 559,1 ezres nyilvántartott álláskeresői szám 23,8 ezerrel alacsonyabb volt az előző évinél. Ha azonban ehhez hozzászámítjuk a közmunkában részt vevőket is, a két kategória együttes létszáma enyhe növekedést mutat.

A pályakezdő regisztrált álláskereső aránya 9,1%-ról (52,9 ezer fő) 11%-ra (61,5 ezer fő) emelkedett, és nőtt a 25 éven aluliak aránya is a munkanélkülieken belül.

9. ábra

A nyilvántartott álláskereső és a munkaerő-felmérés, valamint az önbesorolás szerinti munkanélküliek számának alakulása negyedévente

Az ellátási rendszer átalakítása következtében az álláskeresői járadékban részesülők száma drasztikusan csökkent (az ellátás 2012-ben a korábbi 270 nap helyett 90 napig jár), míg a munkanélküliség címén szociális ellátásban részesülőké 10%-kal nőtt. A nyilvántartott álláskereső 52%-a semmilyen ellátásban nem részesült, ami közel 11 százalékpontos növe-

kedést jelent az előző évihez képest. A nyilvántartott álláskereső egy része önhibáján kívül esett ki a támogatási rendszerből, mert nem tudott a közfoglalkoztatáshoz vagy közhasznú önkéntes munkalehetőséghez jutni.

2012-ben 9 ezerrel csökkent a munkaügyi szervezetnél nyilvántartott üres álláshelyek száma. A havi átlagban 75,9 ezer álláshely közel 3/4-ét támogatott foglalkoztatási forma keretében kívánták a munkáltatók betölteni. A decemberi 55,8 ezer üres állásból 15,3 ezer volt nem támogatott munkahely, s csak Győr-Moson-Sopron megyében (71,1%), Budapesten (65,0%), valamint Komárom-Esztergom (55,5%) és Csongrád megyékben (51,3%) voltak a kínálaton belül túlsúlyban a piaciak, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében az ilyen állások aránya – az egyébként jelentős számú bejelentett álláshelyen belül – elhanyagolható volt.

5. tábla

A nyilvántartott álláskereső főbb adatai, 2012

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:				Bejelentett álláshely
		pályakezdő	állás-keresési járadékban	szociális ellátásban	ellátatlan	
			részeseülő			
2011. december	552 308	52 180	105 579	192 048	254 681	65 415
éves átlag	582 868	52 943	159 900	182 100	240 868	84 932
2012. január	648 399	59 306	111 131	226 647	310 621	50 969
február	646 686	61 013	105 614	233 847	307 225	124 794
március	591 200	58 453	90 915	210 554	289 731	120 659
április	554 518	54 557	73 369	199 965	281 184	87 534
május	534 581	51 541	59 731	197 859	276 991	67 876
június	524 352	54 842	50 894	193 477	279 981	69 957
július	527 583	63 864	53 494	190 593	283 496	72 808
augusztus	526 861	66 899	53 141	189 674	284 046	63 295
szeptember	526 701	69 002	51 519	186 682	288 500	78 099
október	522 996	65 588	54 019	185 583	283 394	66 372
november	536 091	65 544	55 763	188 329	291 999	52 668
december	569 261	66 841	67 430	200 257	301 574	55 788
éves átlag	559 102	61 454	68 918	200 289	289 895	75 902

Forrás: www.afsz.hu-statisztika

2. Keresetalakulás

2.1. Keresetet alakító központi intézkedések

2012-ben a bruttó keresetekre ható legjelentősebb intézkedéseket a minimálbér-emelés, az egészségügyi dolgozók bércorrekciója és a közfoglalkoztatottakra vonatkozó külön bérmegállapítás jelentette.

A minimálbér a 2011. évi 78 ezer forintról 2012-ben 93 ezer forintra, a szakképzettek esetében pedig 94 ezer forintról 108 ezer forintra nőtt. Az igen jelentős, közel 20%-os emelés a nemzetgazdaság átlag alatti kereset jellemezte területein, és mindenekellett a fizikai foglalkozásúak esetében éreztette hatását (pl. élelmiszeripar, textilipar, szálláshely-szolgáltatás, egészségügy). Jóllehet a minimálbér-emelésnek összességében jövedelemfőhárító hatása volt, egyes területeken bértorlódást eredményezett. A minimálbérnél jobban keresők bérei azokénál kevésbé nőttek, ami a teljesítmény-különbséggel nem igazolható nivellálódással járt.

A közfoglalkoztatottak kikerültek az általános minimálbér hatálya alól, ami párosulva azzal, hogy 2012-ben a közszférában négyszer annyi teljes munkaidős közfoglalkoztatott dolgozott, mint egy évvel korábban, elsődlegesen a közszféra kereseteiben tükröződött, de pl. az erdőgazdálkodás – ahol az állami tulajdonú vállalkozásoknál szintén relatíve jelentős számú

közfoglalkoztatott volt – 87,7%-os bruttó kereseti indexe is ennek tudható be. A költségvetési szférában utoljára 2007-ben került sor átfogó tarifa emelésére. Parciális jellegű bércorrekció viszont több alkalommal volt, így 2012-ben az egészségügyi dolgozók meghatározott köre részeseült július hónapban visszamenőleges hatályú béremelésben.

A bruttó keresetek nettó értéke az adó- és járulékrendszerrel függ. 2012-ben a személyi jövedelemadó rendszerében az előző évihez hasonló nagy változás (családi kedvezmény bevezetése, egykulcsos adó) nem volt, de kisebb, a nettó kereseti indexet befolyásoló módosításokra sor került. Így az egészségbiztosítási járulék 1 százalékpontos növelésével a keresetet terhelő közteher mértéke 18,5%-ra nőtt. A 2424 ezer forint feletti éves jövedelem esetében az alap felbruttósítására került sor.

További, a hazavitt jövedelmet befolyásoló elem maradt 2012-ben is a családi adókedvezmény, illetve a költségvetési szféra dolgozóinál a jövedelemadó-számítás változását kiegyenlíteni hivatott, de a keresetbe nem számító kompenzáció.

2.2. Bruttó, nettó kereset és a hazavitt összeget alakító tényezők

2012-ben a versenyszféra 5 és több fős vállalkozásainál alkalmazásban állók bruttó keresete 233 729 forint volt²⁾, a közszféra kereseti átlaga közfoglalkoztatottak nélkül 214 929, közfoglalkoztatottakkal együttesen számba véve pedig 200 024 forintnak felelt meg. (A közszféra közfoglalkoztatottainak átlagkeresete 73 151 forint volt, valamivel magasabb a szakképzetlen közfoglalkoztatottakra vonatkozó 71 800 forintos alsó korlátnál.) A rendszeres kereseti statisztika által megfigyelt, 106 ezer főnek munkát adó nonprofit szervezeti körben a bruttó kereseti átlag 203 727 forintnak felelt meg, ez 7,8%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. A nemzetgazdasági szintű bruttó kereset így 222 990 forintra változott, ezen belül a fizikai foglalkozásúak 153 921, a szellemiek 296 309 forintot kerestek.

6. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, 2012

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:			
			versenyszféra		költségvetés ^{a)}	
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres

Ft/10/hó

Fizikai	153 921	147 802	160 439	153 265	151 701	149 549
Szellemi	296 309	273 214	349 293	315 352	234 018	223 711
Együtt	222 990	208 636	233 729	216 167	214 929	206 512

Előző év azonos időszaka = 100,0

Fizikai	106,7	107,1	109,7	109,8	107,1	108,7
Szellemi	104,3	105,2	105,2	106,2	102,9	103,5
Együtt	104,6	105,4	107,2	108,0	103,7	104,5

a) Közfoglalkoztatottak nélkül.

A legjobban fizető nemzetgazdasági ág 2012-ben a pénzügyi, biztosítási tevékenység (459 700 forint) volt, melyet az információ és kommunikáció (410 100 forint), illetve a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás követett (403 900 forint). A legkevesebbet a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (139 700 forint) és a humán-egészségügyi, szociális ellátás (151 400 forint) ágban dolgozók kerestek, amihez hozzájárult a közfoglalkoztatottak viszonylag nagy aránya is. A feldolgozóiparon belül kiemelésre érdemesen jól fizető ágazat a kocsigyártás, kőolaj-feldolgozás (563 800 forint) és a gyógyszergyártás (403 500 forint).

²⁾ A kereseti adatok a teljes munkaidőben foglalkoztatottakra vonatkoznak.

A teljes keresetből 208 636 forintot tett ki a rendszeres (tehát a prémium, jutalom nélküli) kereset. A versenyszférában a nem rendszeres kereset összege elmaradt a tavalyitól, aminek alapvetően az a magyarázata, hogy a cégek jó része a 2010-ben esedékes kifizetéseket az adózás szempontjából kedvezőbb 2011-re ütemezték át (bázishatás). A költségvetési szférában a havi rendszeres kereset növekedési üteme szintén magasabb volt a teljes keresetre jellemzőnél, ami a nem rendszeres kifizetések egyébként is szerény összegének további csökkenését jelzi.

2011 óta a közszférában dolgozók közül kompenzációban részesültek azok, akik esetében a jövedelemadó-rendszer változása (a gyermekek utáni kedvezmény hatását is figyelembe véve) jövedelemcsökkenést eredményezne, mely körbe 2012-ben a nonprofit szervezetek egy része is bekerült. Összességében így havi átlagban több mint 380 ezer fő részesült évi mintegy 120 ezer forintos kiegészítésben. A kompenzáció szociális költségnek minősül, így az átlagkeresetbe nem tartozik bele.

A közfoglalkoztatottakat elhagyva a bruttókereset-számítás vonatkozási köréből (amit az is indokolhat, hogy kikerültek a minimálbér-megállapodás hatálya alól), viszont a kereseti elemek körét kiterjesztve a kompenzációra, az „alternatív” nemzetgazdasági szintű bruttó kereset 6,8%-kal nőtt. Ez 2,2 százalékponttal magasabb a tényleges, az elszámolási szabályoknak megfelelően számítottnál.

7. tábla

Keresetalakulás*, 2012

Megnevezés	Ver-seny-szféra	Közszféra			Nemzetgazdaság	
		köz-foglal-koztatással	köz-foglal-koztatás nélkül	köz-foglal-koztatás nélkül, kom-pen-zációval	össze-sen	köz-foglal-koztatás nélkül, kom-pen-zációval
Bruttó átlagkereset-növekedés, %	7,2	-1,7	3,7	5,5	4,6	6,8
Nettó átlagkereset-növekedés, %	4,3	-3,4	2,1	3,9	2,0	4,2

* A kompenzációt is figyelembe véve.

A bruttó keresetek átlagából az szja és a járulékok levonásával számított nemzetgazdasági szintű nettó kereset 2012-ben 144 040 forint volt, ami 2,0%-kal volt magasabb az előző év azonos időszakánál a fogyasztóiár-index 5,7%-os növekedése mellett.

8. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és reálkereset alakulása, 2012

Eltartott gyermekek száma	Nettó kereset családi adókedvezmény nélkül	Családi adókedvezmény figyelembevételével számított			Az alkalmazásban állók létszám-meg-oszlása gyermek-szám szerint, %
		nettó kereset	nettó kereset	reál-kereset	
0 gyermek	140 541	140 541	1,9	-3,6	48,9
1 gyermek	143 414	149 363	1,8	-3,7	25,3
2 gyermek	156 181	167 906	2,5	-3,1	19,8
3 vagy több gyermek	137 990	168 783	3,4	-2,2	6,0
Nemzetgazdaság összesen	144 040	149 881	2,1	-3,4	100,0

Az alkalmazásban állók 2011-től az általuk nevelt gyermek után adókedvezményben részesülhetnek, amelynek figyelembevételét (havi bontásban) a keresetük kifizetésénél is kérhetik. Az adóelőleg levonásánál 1 és 2 eltartott esetén eltartottanként 62 500 forint, 3 és több eltartott esetén eltartottanként 206 250 forint adóalap-csökkentő kedvezmény vehető igénybe. A bruttó keresetből „hazavitt” összeg tehát a nevelt gyermekek száma szerint is differenciálódik.

A modellszámítás eredménye szerint 2012-ben a gyermekkedvezmény „hozadéka” az alkalmazásban állóknál átlagosan megközelítette a havi 6 ezer forintot. Az intézkedés az egy gyermeket nevelőknél az átlaggal egyenlő, a kétgyermekeseknél mintegy 12 ezer forint, míg a három vagy több gyermeket nevelők esetében több mint 30 ezer forint havi jövedelemtöbbletet eredményezett.

3. Munkaerőköltség

2012 IV. negyedévében a nemzetgazdaságban (a mezőgazdaság nélkül) az élőmunka igénybevételével kapcsolatos egy órára vetített költségek 5,8%-kal haladták meg a 2011. azonos negyedévit. A munkaerőköltség legnagyobb részét kitevő munkajövedelem 5,5%-kal nőtt, ezen belül a versenyszférában (B-N ágak) 7,3%-os emelkedés következett be. Kiemelkedő, 8,8%-os volt a munkaerőköltség növekedése az iparban. A közszféra túlsúlya jellemezte ágakban (O-S) a munkaerőköltség a IV. negyedévben mindössze 0,8%-kal, ezen belül a munkajövedelem 0,3%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban.

9. tábla

Munkaerőköltség-indexek alakulása, 2012. IV. negyedév

Nemzetgazdasági ág	Munka-jövedelem	Szociális költség	Munkaerő-költség	(%)			
Ipar (B-E)	108,6	109,7	108,8				
Építőipar (F)	102,4	104,9	102,9				
Kereskedelem, szállítás és raktározás, vendéglátás, információ és kommunikáció, pénzügyi szolgáltatás, ingatlanügyletek, üzleti szolgáltatások (G-N)	106,9	108,0	107,1				
Ipar, építőipar és szolgáltatások (közszolgáltatások nélkül) (B-N)	107,3	108,6	107,6				
Közszolgáltatás (O-S)	100,3	103,4	100,8				
Nemzetgazdaság mezőgazdaság nélkül (B-S)	105,5	107,2	105,8				

A szociális költségek növekedési üteme a különböző gazdasági ágakban kisebb- nagyobb mértékben meghaladta a munkajövedelmét, annak ellenére, hogy a munkáltatók által kötelezően fizetendő társadalombiztosítási járulékok mértéke változatlan maradt. Ennek oka, hogy teljes munkajövedelmen belül az egyéb munkajövedelmek aránya szinte minden gazdasági ágban visszaesett, és mivel az idetartozó jövedelemek után a kereseténél alacsonyabb mértékű a vállalkozások járulékfizetési kötelezettsége, így a járulékokat is tartalmazó szociális költség indexe nőtt.

A négy negyedév adatai alapján a magyar munkaerő költsége (a mezőgazdaságban dolgozókat figyelmen kívül hagyva) 2012-ben 5,9%-kal, ezen belül a munkajövedelme 5,7%-kal nőtt. A versenyszféra túlsúlya jellemezte ágazatokban a munkaerőköltség 6,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

10. tábla

Munkaerőköltség-index, 2012

(I–IV. negyedévi indexek számtani átlaga)

(%)

Nemzetgazdasági ág	Munka-jövedelem	Szociális költség	Munkaerő-költség
Ipar (B–E)	106,8	107,6	107,0
Építőipar (F)	103,2	104,7	103,5
Kereskedelem, szállítás és raktározás, vendéglátás, információ és kommunikáció, pénzügyi szolgáltatás, ingatlanügyletek, üzleti szolgáltatások (G–N)	106,9	107,9	107,1
Ipar, építőipar és szolgáltatások (közszolgáltatások nélkül) (B–N)	106,6	107,5	106,8
Közszolgáltatás (O–S)	103,4	104,4	103,6
Nemzetgazdaság mezőgazdaság nélkül (B–S)	105,7	106,6	105,9

További információk, adatok (linkek):

[Módszertan](#)
(foglalkoztatás, munkanélküliség)

[Módszertan](#)
(nyilvántartott álláskeresők módszertana)

[Módszertan](#)
(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Táblák](#)

www.ksh.hu

Elérhetőségek:

Judit.Lakatos@ksh.hu
Telefon: (+36-1) 345-6204

Intézményi munkaügy:
Elizabeth.Lindner@ksh.hu
Telefon: (+36-1) 345-6161

Munkaerő-felmérés:
Rita.Varadi@ksh.hu
Telefon: (+36-1) 345-6468

Információs szolgálat
Telefon: (+36-1) 345-6789